

4. 1. 2012

VeźmĚte, prosĚme, na vĚdomĚ, Źe text ělĚnku odpovĚdĚdĚ platnĚ prĚvnĚ ťpravĚ ke dni publikace.

OdpovĚdnost stĚtu za Źkodu vzniklou nezĚkonnĚm trestnĚm postihem prĚvnĚckĚ osoby

NedĚvno definitivnĚ prĚjatĚ zĚkon ě. [418/2011](#) Sb., o trestnĚ odpovĚdnosti prĚvnĚckĚch osob a rĚzenĚ proti nim nenĚ pouze revolucĚ v trestnĚm prĚvu ěeskĚ republiky. Je takĚ velkou prĚlĚžitostĚ k ťvahĚm o vŹech moŹnĚch souvislostech jeho budoucĚ praktickĚ aplikace. Mezi nĚ urĚitĚ patrĚ takĚ ťvaha o tom, zda bude mĚt prĚvnĚckĚ osoba vťci stĚtu nĚrok na nĚhradu prĚpadnĚ Źkody, kterĚ jĚ v dťsledku nezĚkonnĚho trestnĚho stĚhĚnĚ vznikne.

DĚNA, PERGL & PARTNEŘI

AdvokĚtnĚ kancelĚr

PrĚjatĚ princip „pravĚ“ trestnĚ odpovĚdnosti prĚblĹzuje tuto odpovĚdnost prĚvnĚckĚch osob velmi blĚzko k trestnĚ odpovĚdnosti osob fyzickĚch. Proto se i v jejich prĚpadĚ bude pouŹĚvat stĚvajĚcĚ trestnĚ zĚkonĚk a trestnĚ rĚd - podpťrnĚ a nenĚ-li to z povahy vĚci vylouĚeno.

V trestnĚprĚvnĚ praxi platĚ, Źe zdaleka ne kaŹdĚ obvinĚnĚy je takĚ obŹalovanĚ a zdaleka ne kaŹdĚ obŹalovanĚy je nakonec takĚ odsouzen. StejnĚ tak jako u osob fyzickĚch, proto bude trestnĚ stĚhĚnĚ prĚvnĚckĚch osob v nĚkterĚch prĚpadech pravomocnĚ zastaveno usnesenĚm stĚtnĚho zĚstupce, prĚpadnĚ budou prĚvnĚckĚ osoby pravomocnĚ zproŹtĚny viny rozsudkem soudu.

UŹ samotnĚy fakt trestnĚho stĚhĚnĚ vŹak prĚtĚm mŹuŹe znamenat pro kaŹdĚho postiŹenĚho nejrŹznĚjŹĚ zĚvaŹnĚ nĚsledky s dopadem jak na jeho osobnĚ a profesnĚ Źivot, tak i na jeho dobrou povĚst. Tak jak to platĚ pro osoby fyzickĚ, bude to v prĚnesenĚ podobĚ platit i pro osoby prĚvnĚckĚ.

KonstatovanĚ „vyŹetřovanĚ skonĚilo, zapomeňte“ samozřĚjnĚ takovou situaci nijak neřĚŹĚ, takŹe i v naŹĚch podmĚnkĚch, a to jĹz vĚce nĚ Ź 40 let, existuje moŹnost konkrĚtnĚho finanĚnĚho odŹkodnĚnĚ takto postiŹenĚho ze strany stĚtu. KonkrĚtnĚ ťprava tohoto institutu je nynĚ obsaŹena v zĚkonĚ ě. [82/1998](#) Sb., o odpovĚdnosti za Źkodu zpťsobenou prĚ vĚkonu vĚrejnĚ moci rozhodnutĚm nebo nesprĚvnĚm ťrednĚm postupem. Tento zĚkon mĚ obsahovĚ mnohem ŹirŹĚ dopad nĚ pouhĚ reŹeŹnĚ nĚsledkŹ trestnĚho stĚhĚnĚ, nicmĚnĚ z hlediska pozice pravomocnĚ „oĚiŹtĚnĚ“ prĚvnĚckĚ osoby zde mĚ prĚvĚ odpovĚdnost stĚtu za takto zpťsobenou Źkodu svŹj zvlĚŹtnĚ vĚznam.

NenĚ ŹĚdnĚy relevantnĚ dťvod prĚdpoklĚdat, Źe by se snad citovanĚy zĚkon na prĚvnĚckĚ osoby nevztahoval. ZĚkon o trestnĚ odpovĚdnosti prĚvnĚckĚch osob a rĚzenĚ proti nim byl sice doprovĚzen rozsĚhlĚm „zmĚnovĚm“ zĚkonem, zĚkon ě. [82/1998](#) Sb. vŹak v seznamu tĚchto zmĚn uveden nenĚ. Ani z jeho dikce nelze nijak dovodit, Źe by se snad na prĚvnĚckĚ osoby vztahovat nemĚl, samozřĚjnĚ

opět s výjimkou takových ustanovení, kde to je z povahy věci vyloučeno - viz například náhrada za nezákonnou vazbu.

Obecně vzato, je v takovém případě požadavek náhrady škody vůči státu podmíněn zejména tím, že trestní stíhání proti příslušnému subjektu bylo pravomocně zastaveno státním zástupcem, případně že tento byl až v rámci řízení před soudem obžaloby pravomocně zproštěn. Zpravidla se jedná o trestní případy končící věrohodným závěrem o tom, že skutek, pro který se trestní stíhání vede se nestal, případně že tento skutek není trestným činem a není důvod k postoupení věci.

Vlastní požadavek na náhradu škody potom většinou spočívá ve vyčíslení ušlého výdělku anebo ušlého zisku fyzické osoby a také ve vyčíslení nákladů její obhajoby. Od roku 2006 však již existuje také možnost, žádat od státu finanční zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu, neboli za škodu morální. K této změně zákona došlo v důsledku snahy státu omezit počet těch případů, kdy se postižení s takovým požadavkem obraceli přímo na Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku. Důvodem zde často byla a je nepřiměřená délka probíhajícího trestního řízení (typicky porušení práva na projednání a rozhodnutí věci v přiměřené lhůtě), ale může se jednat třeba také o požadavek přiměřené náhrady dopadů osobní dehonestace postiženého v médiích.

Výše finančních požadavků jednotlivých fyzických osob je samozřejmě velmi kolísavá v závislosti na konkrétních okolnostech toho kterého případu. Obecně je však třeba předpokládat, že obdobné požadavky osob právnických mohou být až řádově vyšší vzhledem k tomu, že také škodlivé následky nezákonného trestního stíhání pro ně mohou mít mnohem závažnější následky.

Pro doplnění lze uvést, že pokud již stát uhradil vzniklou škodu, případně pokud již uhradil zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu, může požadovat regresní náhradu od těch, kteří se na vydání nezákonného rozhodnutí anebo na nesprávném úředním postupu podíleli. V případě soudců anebo státních zástupců je to však možné pouze tehdy, jestliže byla jejich vina zjištěna v kárném anebo trestním řízení (tyto případy však jaksí známy nejsou).

Jestliže si představíme situaci neprávem trestně postižené právnické osoby, v praxi zřejmě nejspíše obchodní společnosti (firmy), už předběžně lze předpokládat různé tituly možného požadavku náhrady materiální škody. Již medializace trestního stíhání firmy (zvláště významné) může mít za následek výrazné poškození jejího dobrého jména, se závažným faktickým dopadem na její běžnou činnost. Nedůvěra obchodních partnerů může potom mít nejrůznější negativní následky, jako například rušení obchodních smluv s druhotným efektem propadu výroby, související nutnosti propouštění (a znovunabírání) zaměstnanců a ohrožení další běžné existence firmy jako takové. Škody mohou v těchto souvislostech vznikat

i narušením obchodních vztahů se subdodavateli, apod. U akciových společnostech se sice nabízí ještě také otázka poklesu ceny akcií, po právu je však třeba konstatovat, že jejich cena může po skončení trestního stíhání třeba zase stoupnout ...

Stejně tak jako u osob právnických, může být titulem pro požadavek újmy nemateriální také poškození dobrého jména firmy u jejich zákazníků a u jejich obchodních partnerů.

Lze předpokládat, že si právníci takto poškozených firem dají na odůvodnění požadavku odškodnění záležet.

Podle citovaného zákona č. [82/1998](#) Sb. je nutné obligatorně uplatnit požadavek náhrady škody u Ministerstva spravedlnosti České republiky ještě předtím, než je takový nárok uplatněn u soudu. Ministerstvo spravedlnosti je kompetentní v případech, kdy ke škodě došlo v občanském soudním řízení nebo v trestním řízení, dále v případech nezákonného rozhodnutí soudu ve správním řízení v souvislosti s rozhodováním územních celků v jejich samostatné působnosti a konečně v případech,

kdy byla škoda způsobena notářem nebo soudním exekutorem.

Tisíce takových požadavků zde každoročně vyřizuje přetížený odbor odškodňování, který náhradu škody přiznává pouze v případech, kde je tato škoda bez pochybností prokázána a to navíc bez potřeby provádění jakéhokoliv dalšího dokazování (forma mimosoudního vyrovnání).

Výše všech uplatňovaných náhrad (tj. včetně uvedených netrestních titulů podaných žádostí) se zde celkově pohybuje v miliardách. V roce 2009 činila celková výše všech uplatněných žádostí o mimosoudní vyrovnání více než 7 miliard Kč. Ve stejném období probíhala jednání o žalobách, uplatňujících již u soudu požadavek náhrad v celkové výši téměř 138 miliard Kč. Přiznané náhrady však činí v obou případech pouhý zlomek těchto uvedených částek. Do těchto statistik však budou v budoucnosti postupně zahrnovány kromě stávajících osob fyzických i osoby právnické a bude proto určitě zajímavé sledovat kvantitativní vývoj jejich odškodňování. Možná by si tato nová situace zasloužila i samostatně vedenou statistickou evidenci Ministerstva spravedlnosti České republiky.

Problém zákona č. [82/1998](#) Sb. bohužel spočívá v tom, že patrně není způsobilý přímo řešit žádné druhotné škody, které mohou nezákonným trestním stíháním právnické osoby vzniknout také. Tyto škody přitom mohou velmi snadno nastat i na straně těch, kteří se vznikem trestněprávních problémů firmy sice nemají vůbec nic společného, ale trestní stíhání právnické osoby se jich přitom současně může velmi negativně dotknout - v praxi se patrně bude jednat zejména o zaměstnance.

Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim hovoří o důsledcích, které může mít pro třetí osoby uložení trestní sankce právnické osobě a v této souvislosti používá dokonce pojem „přiměřenost“. Nehovoří však bohužel už nic o tom, že už samotné trestní stíhání právnické osoby může být pro některé třetí osoby také dost velký problém a pokud jim tak v této souvislosti vznikne škoda, otázka jakékoliv její dodatečné náhrady může být v praxi velmi sporná a možná dokonce i nemožná.

JUDr. Jan Vidrna
advokát

[Advokátní kancelář Dáňa, Pergl & Partneri](#)

Na Ořeškovce 580/4
162 00 Praha 6 - Střešovice

Tel.: +420 224 232 611

Fax: +420 233 313 067

e-mail: akdpp@akdpp.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Evropská unie mění pravidla plateb: více odpovědnosti, intenzivnější zpracování dat, více kontrol](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Odpovědnost zaměstnavatele a zaměstnance v souvislosti s využitím umělé inteligence](#)
- [Nový návrh zákona o platformové práci - 2. díl: Redefinice závislé práce](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [JIŘÍ HARNACH - VEŘEJNÉ ZAKÁZKY LIVE! - ČERVEN 2026](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nálezný Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)